

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

I УСТАВНИ ОСНОВ ЗА ДОНОШЕЊЕ ЗАКОНА

Уставни основ за доношење Закона о средствима за исхрану биља и оплемењивачима земљишта садржан је у члану 97. став 1. тачка 9) Устава Републике Србије којим је утврђено да Република Србија обезбеђује систем заштите и унапређивања животне средине и заштиту и унапређивање биљног и животињског света.

II РАЗЛОЗИ ЗА ДОНОШЕЊЕ ЗАКОНА

Производња, регистрација, стављање у промет, увоз, контрола у промету преко државне границе и у унутрашњем промету, испитивање, декларисање и обележавање, амбалажа за паковање средстава за заштиту биља уређена је Законом о заштити биља („Службени лист СРЈ”, бр. 24/98 и 26/98, „Сл. лист Републике Србије”, бр. 101/05-други закон) и подзаконским прописима за његово спровођење.

Међутим, поменути закон поред средстава за исхрану биља уређене су још и две велике области као што су здравље биља и средстава за заштиту биља.

Истим законским одредбама, уређени су и средства за исхрану и средства за заштиту биља, без обзира на постојање значајних разлика између ове две групе агрохемикалија.

Пре ступања на снагу поменутог закона средства за исхрану биља (нарочито узимајући у обзир минерална ђубрива, као средства за исхрану биља која се најчешће користе у пољопривредној производњи) нису била на адекватан уређена, односно није постојао систем контроле њихове производње, промета и примене.

Изједначавањем са средствима за заштиту биља, без обзира на велики отпор агрохемијске струке, ова област је ипак, за прилике у нашој земљи, уређена на адекватнији начин. Наравно, због свих околности у којима се наша земља, од доношења Закона о заштити биља налазила, законска решења ни у овој, као ни у другим областима, нису иновирани, као што нису ни праћена нова научна и техничка сазнања.

Током спровођења Закона о заштити биља поједине одредбе је било скоро немогуће спровести, како због разлика између средстава за заштиту и средстава за исхрану биља, тако и због неадекватности законског решења (што иначе важе и за друге области), које су се огледале у следећем:

1) није успостављена основна правна одговорност која мора да буде на субјекатима који се баве производњом и прометом средстава за исхрану биља, већ су одговорност преузели надлежни органи применом мера контроле (систем контроле заснован на репресивним, а не превентивним мерама);

2) неинтегрисаност система контроле без координације и планирања активности (гранична контрола, контрола у објектима производње и промета), што за резултат има непотребне трошкове и препреке за оптимално

функционисање тржишта (систем контроле заснован само на узорковању и испитивању);

3) за лабораторије које раде испитивање узорака није предвиђен захтева о акредитацији;

4) неадекватни поступци узорковања, руковања и транспорта узорцима, као и методе за испитивање узорака, односно ЈУС стандарди са обавезном применом нису у сагласности са одговарајућим методама узорковања и испитивања који се примењују у Европској унији (у даљем тексту ЕУ) и у свету;

5) у закону и подзаконским актима су, у одређеним случајевима, прописани различити услови за иста питања (неки примери): стручна спрема за запослена лица код услова за стављање у промет на велико - у закону предвиђена висока стручна спрема, а у подзаконском акту средња стручна спрема;

6) паковање средстава за исхрану биља - чланом 70. Закона прописано је да се ђубриво може ставити у промет само у оригиналној амбалажи, а члановима 4. и 6. Правилника о врстама амбалаже за пестициде и ђубрива и о уништавању пестицида и ђубрива („Службени лист СРЈ” бр. 35/99) такође је прописано да се гранулисана и течна ђубриво могу ставити у промет само у оригиналној амбалажи, супротно томе ЈУС стандарди са обавезном применом, који су саставни део важећег правилника о методама за испитивање ђубрива (JUS H.B3.046, JUS H.B4.021, JUS H.B4.031, JUS H.B4.035, JUS H.B4.036, JUS H.B4.037, JUS H.B4.038, JUS H.B4.041) предвиђају, између осталог, стављање ђубрива у промет и у расутом стању (ринфуза), док европска регулатива о минералним ђубривима (Уредба Европског парламента и Савета бр. 2003/2003 од 13. октобра 2003. године) такође допушта промет ђубрива у ринфузном стању (члан 7.);

7) неусклађеност дозвољених одступања хранљивих елемената код минералних ђубрива са дозвољеним одступањима која се примењују у Европској унији (неки примери): за комплексна ђубрива одступања за макроелементе азот и фосфор у нашој су -0,5% земљи, а у ЕУ -1%;

8) дозвољена одступања секундарних микроелемената су у нашој земљи $\frac{1}{4}$ од њихове декларисане вредности, а у ЕУ $\frac{1}{4}$ до максимално 0,9% од апсолутне вредности садржаја секундарних елемената;

9) дозвољена одступања микроелемената су у нашој земљи $\frac{1}{5}$ од декларисаних вредности за садржај микроелемената до 2%, а у ЕУ поред ових постоје и дозвољена одступања и за садржај микроелемената чији је садржај у ђубривима испод 2% и износе 0,4% од апсолутне вредности садржаја микроелемената;

10) прописане минималне вредности микроелемената у минералним ђубривима у нашој земљи нису у сагласности са прописаним у ЕУ, где су минимални садржаји прописани у зависности од физичког стања ђубрива (течно или чврсто) и начина њихове примене (преко земљишта или фолијарно);

11) немогућност примене постојећих законских одредби - склапање заступничких уговора, јер већина иностраних произвођача има сопствену дистрибутерску мрежу, тако да увозници ђубрива не сарађују са произвођачима директно, већ преко њихових дистрибутера.

Обзиром да је у процесу европских интеграција и приступања Светској трговинској организацији (СТО) потребно отклонити и баријере за промет ове врсте производа, доношењем новог законског решења услови за производњу и промет измениће се и ускладити са одговарајућим прописима у Европској Унији

(Уредба Европског Парламента и Савета 2003/2003/ЕЦ и 1774/2002/ЕЦ) и правилима СТО, чиме ће се омогућити и приступ домаћих произвођача средстава за исхрану биља и оплемењивача земљишта овим тржиштима.

III ОБЈАШЊЕЊЕ ОСНОВНИХ ПРАВНИХ ИНСТИТУТА И ПОЈЕДИНАЧНИХ РЕШЕЊА

У поглављу I уређене су основне одредбе.

Овим законом уређује се разврставање, производња, промет, увоз, квалитет, испитивање и примена средстава за исхрану биља и оплемењивача земљишта, као и друга питања од значаја за производњу и промет средстава за исхрану биља и оплемењивача земљишта (члан 1.).

У основним одредбама дата су појашњења појединих израза употребљених у овом закону, у циљу бољег разумевања текста Закона, као и уношење појмова који су произашли из усклађивања текста закона са европском регулативом (члан 2.).

Утврђена је могућност примене прописа којима се уређују средства за заштиту биља, односно прописа којима се уређују опасне материје ако средстава за исхрану биља и оплемењивачи земљишта садрже и средства за заштиту биља, односно опасне материје (члан 3.).

Такође, утврђено је поступање у случају ризика за безбедност када средства за исхрану биља и оплемењивачи земљишта одређене врсте и типа, иако задовољавају услове прописане овим законом и прописима донетим на основу њега, представљају ризик за безбедност или здравље људи, животиња или биља или ризик за плодност земљишта (члан 4).

У поглављу II утврђени су субјекти у области средстава за исхрану биља и њихови организациони облици.

Тако је утврђено да послове у области средстава на територији Републике Србије, у оквиру својих овлашћења обезбеђује Република Србија преко министарства надлежног за послове пољопривреде (у даљем тексту: Министарство), субјеката који се уписују у Регистар прометника и увозника средстава, субјеката који обављају послове од јавног интереса и других субјеката у области средстава (члан 5).

Субјекти који се баве производњом, прометом и увозом средстава обављају послове ако су уписани у Регистар привредних субјеката, односно прометници и увозници ако су уписани и у Регистар прометника и увозника средстава за исхрану биља и оплемењивача земљишта. Зависно од тога да ли се прометник бави прометом на велико односно прометом на мало, министар прописује ближе услове, као и посебне услове које мора да испуњава увозник (члан 6.).

Услове за упис и брисање из Регистра прометника и увозника као образац и садржину ближе прописује министар (чл. 7, 8. и 9.).

Као субјекти који обављају послове од јавног интереса прописани су Национална референтна лабораторија за пострегистрациону контролу и остатке, као и правна лица са јавним овлашћењима којима се путем конкурса који расписује министарство уступају послови од јавног интереса (чл. 12. и 13.).

Уговором о обављању послова од јавног интереса дефинишу се међусобна права између министарства и правног лица са јавним овлашћењем (члан 14.).

Референтна лабораторија организује и успоставља примену јединствених метода, критеријума и смерница за обављање послова од јавног интереса на територији Републике Србије, које обављају правна лица која обављају послове од јавног интереса (члан 15.).

У поглављу III дефинисано је разврставање средстава за исхрану биља и оплемењивача земљишта.

Средства за исхрану биља и оплемењивачи земљишта морају да испуњавају одређене техничке карактеристике које постављају обавезни услови. Тако, могу се ставити у промет ако су прописане врсте, типа и квалитета, ако су обележена на прописан начин, као и ако се њиховом правилном применом не угрожава здравље људи, животиња и биља, плодност земљишта и животна средина. Средства се разврставају у одређену врсту и тип: ако обезбеђују биљке хранљивим материјама; ако је спроведено одговарајуће узорковање и испитивање, а када је потребно и спроведене методе испитивања; у условима практичне примене, не утиче неповољно, штетно на здравље људи, животиња, биља, плодност земљиште и животну средину (члан 16.).

Утврђена је обавеза уписа средства у Регистар пре првог стављања у промет, подношења захтева произвођача, дистрибутера и увозника ради уписа у Регистар и доношења решења од стране Министарства по поднетом захтеву, као и обавеза прописивања садржаја и начина вођења Регистра, начина уписа и других услова који су од значаја за упис као и услови за брисање из Регистра. Министарство објављује Списак средстава уписаних у Регистар у „Службеном гласнику Републике Србије“, најмање два пута годишње (чл. 17, 18. и 19.).

Прописани су изузеци од уписа средстава у Регистар, као и услови који морају испуњавати средства изузета од уписа у Регистар (члан 20.).

Такође, прописан је састав амонијум нитратног ђубрива са високим садржајем азота, следљивост, као и мере безбедности, контроле и мере које налаже испитивања отпорности на експлозивност (члан 22.).

У поглављу IV уређује се квалитет и обележавање средстава за исхрану биља и оплемењивача земљишта.

Утврђена је забрана производње, промета, увоза и примене средства за исхрану биља и оплемењивача земљишта ако немају одговарајући квалитет и ако не испуњавају друге прописане услове. Средства су одговарајућег квалитета ако имају одређени најмањи садржај хранљивих елемената, као и одговарајућа хемијска, физичка, физиолошка и друга својства.

Како се средства за исхрану биља и оплемењивачи земљишта производе различитим технологијама и различитим аналитичким процедурама, неопходно је прописати дозвољена одступања. Тако је утврђено да садржај хранљивих елемената средстава мора бити у складу са прописаним одступањима и није дозвољено одступање садржаја хранљивих елемената од минималних и максималних прописаних вредности. (члан 23.).

У промету средстава за исхрану биља и оплемењивача земљишта неопходна је њихова идентификација. Зато, морају бити декларисана и обележена. Квалитет средстава за исхрану биља и оплемењивача земљишта мора одговарати

квалитету наведеном у декларацији. Подаци о квалитету у декларацији, као и садржина декларације мора одговарати прописаној декларацији (члан 24.).

У складу са Регулативом 2003/2003 прописано је да минерално ђубриво које испуњава услове за промет на подручју земаља чланица Европске уније обележава се ознаком „EC FERTILISER“. Ознака „EC FERTILISER“ не сме се у Републици Србији користити ако минерално ђубриво није у сагласности са прописаним условима за квалитет и стављање у промет на подручју земаља чланица Европске уније (члан 25.).

Такође, у промету средства за исхрану биља и оплемењивачи земљишта морају бити упакована тако што су затворена на начин или уз помоћ таквог механизма, да када се отвори постане трајно оштећен. Могу се користити вреће са вентилом. Ако се средства стављају у промет упакована, декларација мора бити утиснута на паковању или неодвојиво причвршћена за паковање. При томе, декларација мора се налазити на видном месту на паковању или на систему који се користи за његово затварање. (члан 26.)

Утврђени су и посебни услови обележавања средстава за исхрану биља и оплемењивача земљишта у расутом стању, као и забрана промета у расутом стању аминијум нитрата са високим садржајем азота (члан 27.).

Прописана је забрана рекламирања средства за исхрану биља и оплемењивача земљишта које нису разврстана у одговарајућу врсту и тип, као и супротно квалитету и намени наведених у решењу о упису у Регистар (члан 28).

Средства за исхрану биља и оплемењивача земљишта примењују се у складу са начелима добре пољопривредне праксе (члан 29.).

У поглављу V уређује се фитосанитарна контрола и узорковање у промету, увозу и примени.

Тако су утврђени гранични прелази, прегледи пошиљки при увозу, обавезе увозника, процедура увоза, као и одобрење или одбијање увоза (чл. 32. до 35.).

Чланом 32. утврђено је да се увоз и провоз пошиљки може вршити преко граничних прелаза на којима постоји организована фитосанитарна инспекција и који испуњавају хигијенско техничке и радне услове, а изузетно и преко граничних прелаза на којима није организована фитосанитарна инспекција, а који се за ту намену решењем Министра привремено отварају. Ако пошиљка пристигне на гранични прелаз на коме не постоји организована фитосанитарна инспекција, органи царинске службе упутиће пошиљку на најближи гранични прелаз на којима постоји организована фитосанитарна инспекција, или ће наредити да се таква пошиљка врати пошиљаоцу.

Чланом 33. уређена је процедура прегледа пошиљке при увозу (идентификација пошиљке, преглед документације, паковања и превозног средства) и узорковању.

Чланом 34. прописана је процедура увоза и дефинисана ситуација, када на граничном прелазу не постоје услови за преглед пошиљке, односно узорковање у складу са овим законом, преглед пошиљке, односно узорковање може се обавити у одређеним местима унутар Републике Србије у месту где се пошиљка царини. Пошиљку фитосанитарни инспектор, решењем о превозу, пропушта до места царинења пошиљке, где је иста под царинским надзором до завршетка прегледа, узорковања и одобрења, односно одбијања њеног увоза.

У члану 35. дефинисан је поступак доношења одобрења, односно одбијања увоза.

У поглављу VI уређено је испитивање средстава за исхрану биља и оплемењивачи земљишта.

Испитивање средстава за исхрану биља и оплемењивача земљишта ради уписа у Регистар, односно у поступку надзора врши правно лице које обавља послове од јавног интереса.

Испитивање средстава према Годишњем плану испитивања врши референтна лабораторија (члан 36.).

Годишњи план испитивања садржи: план узимања узорака, врсту и број узорака, начин узимања и испитивања узорака, објекте из којих се узима узорак, динамику узимања узорака, као и мере које се предузимају када се утврди да хемијске и физичке особине средства нису у сагласности са издатим решењем о упису Регистар (члан 37.).

Чланом 38. утврђене су методи и стандарди испитивања, а поновно испитивање прописано је чланом 39.

У поглављу VII прописани су трошкови и накнаде.

У овом поглављу дефинисана су лица која сnose трошкове и накнаде, случајеви у којима се исти сnose, као и утврђивање обавезе прописивања њихове висине (члан 40.).

У поглављу VIII уређен је надзор

У овом поглављу уређен је управни и инспекцијски надзор, права и дужности фитосанитарног инспектора у производњи, промету и примени средстава, као и при увозу, те мере које налаже фитосанитарни инспектор у производњи, промету и примени, као и у увозу (чл. 42, 43, 44. и 45.).

Такође, у овом поглављу прописане су обавезе лица над којима се обавља инспекцијски надзор, поступак инспекцијског надзора, као и надлежност за решавање по жалби (чл. 46. и 47.).

У поглављу IX утврђене су казнене одредбе.

Овим поглављем утврђене су казнене одредбе за правна лица, предузетнике и физичка лица (чл. 48, 49, 50. и 51).

У поглављу X регилисане су прелазне и завршне одредбе.

Прелазне и завршне одредбе регулишу рок за усклађивање пословања, преузимање у Регистар, настављање обављања послова од јавног интереса до расписивања конкурса, примену подзаконских аката, престанак важења и ступање на снагу закона (чл. 52, 53, 54, 55, 56. и 57.).

IV ПРОЦЕНА ИЗНОСА ФИНАНСИЈСКИХ СРЕДСТАВА ПОТРЕБНИХ ЗА СПРОВОЂЕЊЕ ЗАКОНА

За спровођење овог закона потребно је обезбедити додатна финансијска средства у буџету Републике ~~Србије~~ и то за рад Националне референтне лабораторије за пострегистрациону контролу и остатке и испитивања средстава за исхрану биља и оплемењивача земљишта у складу са Годишњим планом испитивања.

Потребна финансијска средства за рад Референтне лабораторије се односе како на послове у области испитивања средстава за исхрану биља и оплемењиваче земљишта, тако и на послове у области испитивања средстава за заштиту биља. Средства су намењена за куповину лабораторијске опреме, која није набављена у оквиру донације Европске агенције за реконструкцију, тридесет нових радних места различитог профила (хемичари, физико-хемичари, хемијски техничари итд.), организовање курир службе за транспорт узорака (заједно са Референтном фитосанитарном лабораторијом), куповину хемикалија, стручно усавршавање запослених без радног искуства (20% од укупно запослених). Такође, морају се обезбедити средства и за акредитацију ове лабораторије у складу са стандардом СППС ИСП/ИЕЦ 17025/2006. Део средстава Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде ће ~~обезбедити конкурисањем~~ за нове фондове ЕУ, који се односе као на инвестициону (опрема), тако и техничку помоћ (обуке).

Начин оснивања Националне референтне лабораторије за пострегистрациону контролу и ~~остатке биће~~ утврђен актом Владе, након доношења закона. Лабораторија ће бити лоцирана у комплексу Батајница, који је реконструисан и део опреме обезбеђен преко фондова ЕУ. Током 2009. године упослиће се први кадрови (са и без радног искуства), разместити опрема и планиране прве активности.

Средства за спровођење послова од јавног интереса (значи и финансирање Референтне лабораторије), укључујући и Годишњи плана испитивања средстава за исхрану биља и оплемењивача земљишта биће обезбеђена у буџету од наплате трошкова поступка увођења у Регистре (Регистар средстава за исхрану биља и оплемењивача земљишта и Регистар прометника и увозника средстава за исхрану биља и оплемењивача земљишта). Средства која ће по том основу бити уплаћена у буџет Републике Србије процењују се на око 2.500.000,00 динара на годишњем нивоу.